

STRÍPEK Z TĚMĚŘ ZAPOMNUTÉ HISTORIE: OSUDY OBCE VEPŘOVÁ ZA II. SVĚTOVÉ VÁLKY

DUBĚN 1945 – SKUPINA KAPITÁNA MASLOVA

Obec Vepřová si nejkrušnějšími chvílemi, které byly spjaté s partyzánským odbojem a členy brigády Mistra Jana Husa a které mohly být fatální, již prošla dne 15. března 1945. Nejednalo se však zdaleka o poslední případ z konce války, kdy se ocitli obyvatelé obce Vepřová v ohrožení života.

Nedlouho poté, co ze vsi utekl Miroslav Pich-Tůma se svými spolubojovníky k Žákově Hoře, objevila se ve vsi neznámá skupina osmi mužů. V určení jejich totožnosti a dalších detailů se liší jak písemné prameny, tak výpovědi pamětníků. S určitostí lze říci, alespoň tolik, že ji vedl Rus - kapitán Maslov. Tato skupina se zbraněmi v rukou, dle kroniky, požadovala od občanů oděvy, obuv a především potraviny – nepochybně také alkohol. Svou agresivitou vůči obchodníkovi panu Roseckému, kdy mu při pravidelných nájezdech do jeho obchodu ničili vybavení a vyhrožovali smrtí, přispěli členové této skupiny ke zhoršení jeho psychického zdravotního stavu. Nedlouho nato zemřel. Obcí od zatýkání v půli března prošlo podle všeho několik německých hlídek. Neopatrné počínání kapitána Maslova při navazování kontaktu s obyvatelstvem ale vedlo až k událostem v noci z pátku na sobotu 6. na 7. dubna 1945. Tehdy už četníci a němečtí vojáci věděli o aktivitě nové skupiny v oblasti a připravili na ni na horní návsi ve Vepřové past. Po obou stranách cesty na Přibyslav, před čísly popisnými 41 a 65, umístili na hromady kamení své kulometry. Vozy si nechali skryté na cestě k Radostínu. Jejich přesné počty nejsou známy.

Po jedenácté hodině večerní se partyzáni vraceli ze vsi zpět do lesa. V obci byli navštívit obchod pana Roseckého, který se vždy v tento den v týdnu vydával do Žďáru pro zásoby do svého obchodu. Je s podivem, že svůj zvyk nezměnil ani poté, co se páteční cílené rabování opakovalo. Poté, co prošli kolem rybníka na potměšlé návsi a došli na úroveň základní školy (měli ji po levé ruce), překvapila je střelba z automatických zbraní. Bojovníci se začali bránit a došlo k prudké přestřelce, jejíž průběh a důsledky nejsou dodnes úplně jasné. Ztráty byly na obou stranách, podle všeho bylo zraněno několik Němců, možná došlo i ke ztrátám na životech. Co se maslovců týče, byli zabiti čtyři lidé. Mezi nimi samotný kapitán Maslov. Dle očitého svědka, byl kapitán, který měl postřelené obě končetiny (zejména kolena), odnášen jedním ze svých přeživších druhů do postranní uličky mezi domy č. p. 6 a 7, kudy se plánovali stáhnout. Pak na sebe oba muži krátce promluvíli. Aby získal větší naději na útěk, nezraněný muž položil svého velitele u domu č. p. 6. Ten pak z posledních sil odjistil granát a přiložil si ho k tělu. Kromě zabitých byli zbylí zranění Rusové zajati a odvezeni. Zda se podařilo alespoň někomu uniknout nelze s jistotou říci. Ráno byla ve vsi místními nalezena těla a kaluže krve. Padlí partyzáni byli na rozkaz Němců odvezeni do Přibyslavi a tam také pohřbeni. Přímo v obci Vepřová už po této srážce k žádným dalším tragédiím nedošlo.

DUBĚN 1945 – BOJ U MLYNÁŘOVA RYBNÍKA

Nad ránem v neděli 15. dubna přepadla skupina šesti mužů ze skupiny Boris obec Liebendorf nedaleko Škrdlovic, kde žila majorita osob německé národnosti. Odtud si Rusové odnesli značnou kořist v podobě proviantu a oblečení. Svůj úspěch se stavili zapít v Leopoldově hostinci na Račíně. Po poledni vyrazili směrem k Vepřové a o jejich opojené mysli svědčí fakt, že šli bez ohledu na možné nebezpečí po silnici a ne lesem.

Po jedné hodině odpolední zaregistrovali blížící se osobní vůz se členy komanda oddílu zvláštního určení č. 28, který jel směrem od Račina. Chtěli ho zastavit. Když však poznali, že řidič naopak zrychluje, počali s palbou. Šofér byl zabit. Vůz zastavil poblíž hráze a zbylí Němci palbu opětovali, jen co se Rusové odvážili přiblížit. Krom ještě jednoho Němce, ten den na místě padli také dva partyzáni. Zbytek se rozutekl do lesů.

Kolem 29. dubna byla v lese u Vepřové (směr jih, na Velkou Losenici), který patřil rolníku Stanislavu Neubauerovi, nalezena jeho synem Miloslavem neznámá mrtvola. Tělo mělo viditelné těžké střelné rány, navíc zhnisané. Muž byl po vyjednávání s německými orgány, díky strážmistroví Karlu Hrádkovi, nakonec pohřben na hřbitově ve Velké Losenici (pravděpodobně hrob č. 154). Pohřební obřad se konal podle kroniky 4. května jako první manifestace pro republiku.

KVĚTEN - ČERVENEC 1945 – DNY VÍTĚZSTVÍ A RUDÁ ARMÁDA V OBCI

Pátého května si obyvatelé obce Vepřová, tak jako řada jiných lidí, vyslechli rozhlasové vysílání o volání Prahy o pomoc a řídící učitel J. Hofman vyvěsil čs. vlajku, kterou po celá léta okupace ukrýval. Následujícího dne do vsi dorazili partyzáni od Račina, který byl už v moci brigády Mistra Jana Husa a sloužil jí jako štáb, aby instruovali obyvatele o situaci. V dalších dnech došlo k zatarasení cesty od Vepřové na Račín pomocí kmenů stromů a nakonec i k zajištění hekticky ustupujících Němců směrem od Radostína. Kvůli této německé jednotce se do místního hostince dostavil i velitel brigády, tj. komisař Miroslav Pich-Tůma, aby se dohodl s jejími důstojníky o zajištění, odzbrojení a převezení do Německého Brodu. Utíkající Němci byli příležitostně poblíž vesnice viděni až do 10. 5. Na polích a při cestách přitom nechávali vše, co by je mohlo jen trochu zpomalovat. Před č. p. 21 a 22 byly navršeny hromady německé výzbroje a výstroje.

Dle kroniky i dalších pramenů uvítala obec Rudou armádu dne 11. května. Ta si ve škole do 15. června zřídila ošetrovnu a velitelství. Na loukách a v lesích směrem k Račinu a v lokalitě Na spáleníšti pak tábořilo v dřevěných domcích mužstvo s technikou a koňmi. O organizaci ze strany obce se staral Revoluční národní výbor v čele s F. Novotným (č. p. 3) a J. Hofmanem (ř. uč.). V této době, především na následky nemocí a nehod u Vepřové umírá celkem 13 rumunských vojáků, postřeleni byli Jan Veselý (rolník z č. p. 9, dva měsíce v nemocnici) a chlapec V. Němec (č. p. 15).

Než koncem července rudoarmějci z kraje definitivně odtáhli, došlo ještě v sobotu 7. 7. k tragédii, když byl na svém poli zastřelen ze samopalu vojákem RA pan František Novotný. Vojáci si s povozem přijeli nasekat jetel pro své koně. Pan Novotný, rozzloben jejich počínáním, pokusil se muže zřejmě zastrašit s vidlemi v ruce. Jeden z nich vzal do ruky zbraň a vystřelil. Je otázka, zda mířil cíleně nebo se jednalo o nehodu. Pan Novotný každopádně na místě zemřel. Jako odškodnění byli jeho synovi, darováni dva koně. Je paradoxem, že právě pan Novotný byl tehdy jeden z mála občanů, kteří otevřeně podporovali komunistickou ideologii. Právě ta později přinesla nejenom „Vepřovákům“, ale i celému národu další trpké zkušenosti a tragédie. Ale to je zase jiný příběh.

Autor: Ondřej Neubauer

Zdroje (doporučená literatura):

- ČERVENÝ, Ondřej. *Osvobození Žďárska*. Brno: Sypták, 2014. 540 s. ISBN 978-80-260-7444-1.
- HOFMAN, Jaroslav (kronikář, řídící učitel). *Kroniky Národní školy Vepřová*.
- JANÁČEK-SOBĚNOVSKÝ, Karel. *Historie, o které se nemohlo mluvit*. 2001.
- KUBÍN, Milan, Hynek JURMAN a Pavel VOMELA. *Partyzánská odysea a osud Věry Pilařové*. Vyd. 1. Praha, 2012.

UPOZORNĚNÍ

Jako oficiální poděkování statečným mužům a ženám z obce Vepřová, kteří nasazovali své životy při pomoci partyzánům v těžkých časech války, vznikl u příležitosti 70. výročí konce 2. světové války, nekomerční dokument **STRÍPEK Z TĚMĚŘ ZAPOMNUTÉ HISTORIE: OSUDY OBCE VEPRŮVÁ ZA II. SVĚTOVÉ VÁLKY**, který můžete spolu s dalšími digitalizovanými materiály shlédnout na webových stránkách obce v sekci **Dokument o dějinách obce pod horní záložkou Obec Vepřová**.

Znáte i Vy svoji minulost? Poslechněte si vyprávění svých dědů a babiček. Určitě Vám budou mít co říct k trpkému 20. století, jež prožili. Pokud by někdo z nich chtěl publikované materiály ještě upřesnit nebo doplnit, např. o své dobové fotografie, obraťte se prosím na emailovou adresu: ondrejneu@gmail.com nebo na tel. číslo: 737 451 928. Děkuji.